

Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

Τόμ. 2016, Αρ. 1

Πρακτικά 6ου Συνεδρίου

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ Π.Τ.Δ.Ε.
ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΨΥΧΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

6^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων
24-26 Ιουνίου 2016

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ISSN: 2529-1157

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

~~Παπαδόπουλος~~ Ιωάννης

Πολυγρονοπούλου Σταυρούλα

~~Μπασιτά~~ Αγγελική

ΙΟΥΝΙΟΣ 2016

Ομάδα παιχνιδιού στο πλαίσιο παρέμβασης σε
αυτισμό υψηλής και μεσαίας λειτουργικότητας

Κατερίνα Καραγιάννη

doi: [10.12681/edusc.960](https://doi.org/10.12681/edusc.960)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Καραγιάννη Κ. (2017). Ομάδα παιχνιδιού στο πλαίσιο παρέμβασης σε αυτισμό υψηλής και μεσαίας λειτουργικότητας. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 2016(1), 367–373.
<https://doi.org/10.12681/edusc.960>

Ομάδα παιχνιδιού στο πλαίσιο παρέμβασης σε αυτισμό υψηλής και μεσαίας λειτουργικότητας

Καραγιάννη Κατερίνα, Καθηγήτρια Φυσικής Αγωγής

katerinakrgni@gmail.com

ΛΕΞΕΙΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ: ΑΥΤΙΣΜΟΣ, ΟΜΑΔΑ, ΠΑΙΧΝΙΔΙ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές είναι μια ομάδα από νευροψυχιατρικές διαταραχές που χαρακτηρίζονται από ειδικές καθυστερήσεις και αποκλίσεις στην κοινωνική, επικοινωνιακή και γνωστική ανάπτυξη καθώς και από ένα περιορισμένο στερεοτυπικό, επαναλαμβανόμενο ρεπερτόριο ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων με έναρξη τα πρώτα χρόνια της ζωής.

Η σημασία του παιχνιδιού στα παιδιά: Το παιχνίδι είναι μια διαδικασία που βοηθά στην ομαλή ανάπτυξη του παιδιού τόσο την πνευματική όσο και την κινητική. Προσφέρει συναισθηματική επικοινωνία και κοινωνικοποίηση, ενθαρρύνει την ανάπτυξη ανεξαρτησίας και αυτοεκτίμησης, και της δημιουργικότητας ενώ απελευθερώνει την ενέργεια των παιδιών. Επιπλέον, προσφέρει απαραίτητο χρόνο χαλάρωσης και λειτουργεί ως μηχανισμός μετριασμού του άγχους.

Τα παιδιά που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού δυσκολεύονται να αλληλεπιδράσουν κοινωνικά με άλλα παιδιά καθώς και δυσκολεύονται να κατανοήσουν τους κανόνες του παιχνιδιού καθώς και να διατηρήσουν την προσοχή τους σε μια κοινή δραστηριότητα.

Πολλές φορές το παιχνίδι τους στερείται φαντασίας, είναι επαναλαμβανόμενο και μη λειτουργικό. Η προσοχή τους αποσπάται εύκολα από εσωτερικά και εξωτερικά

ερεθίσματα και συχνά έχουν ιδέες και σκέψεις που αφορούν το παιχνίδι που όμως δεν καταφέρνουν να επικοινωνήσουν τις ιδέες αυτές αλλά και τις προθέσεις τους στους άλλους.

Σκοπός της μελέτης: Η επίδραση του παιχνιδιού σε παιδιά με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές.

Ομάδα παιχνιδιού: 5 αγόρια 7-9 ετών μέτριας και υψηλής λειτουργικότητας στο φάσμα του αυτισμού.

Αρχική εικόνα: Δυσκολία συγκέντρωσης, δυσκολία στην τήρηση εναλλαγής σειράς, στην εκμάθηση και τήρηση κανόνων παιχνιδιού, στην διαχείριση της ήττας, καθώς και έλλειψη ευελιξίας ως προς την επιλογή παιχνιδιών και την ανάληψη πρωτοβουλιών.

Συμπεράσματα: Διαπιστώθηκε ότι το παιχνίδι ενισχύει τις επικοινωνιακές δεξιότητες και τις δεξιότητες παιχνιδιού και συνεργασίας.

Εργαλεία: Κινησιοπαιδαγωγική μέθοδος Sherborne, Γνωσιακό Δράμα CBD

Το παιχνίδι είναι μια λέξη που σε παραπέμπει αναφέροντας τη στην παιδική ηλικία. Αποτελεί έναν αυθόρμητο τρόπο επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης των παιδιών χωρίς απαραίτητα να υπάρχουν προϋποθέσεις όπως αντικείμενα (παιχνίδια) ή λεκτική επικοινωνία.

Η δυσκολία που αντιμετωπίζουν κάποια παιδιά στο παιχνίδι τους στερεί, εκτός από την ευχαρίστηση, τη δυνατότητα να αναπτυχθούν ψυχοσωματικά και κοινωνικά.

Το παιχνίδι προσφέρει στο παιδί έναν απαραίτητο χρόνο χαλάρωσης, λειτουργεί ως μηχανισμός μετριασμού του άγχους και δίνει την ευκαιρία στο παιδί να εκτονώσει την ενέργεια του. Ενθαρρύνει την ανάπτυξη της ανεξαρτησίας, της αυτοεκτίμησης και της δημιουργικότητας και προσφέρει συναισθηματική επικοινωνία και κοινωνικοποίηση. Βοηθά την ομαλή ανάπτυξη του παιδιού τόσο την πνευματική όσο και την κινητική.

Η συγκεκριμένη εργασία αφορά μια ομάδα παιδιών στο φάσμα του αυτισμού και τη θεραπευτική παρέμβαση μέσα από τη διαδικασία του παιχνιδιού.

Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά καθώς και τα ταυτόχρονα ελλείμματα που βρίσκονται σε πολλούς τομείς της ανάπτυξης των παιδιών στο φάσμα διαμορφώνουν κάθε φορά τον τρόπο προσέγγισης και παρέμβασης.

Τα πιο σοβαρά ελλείμματα παρουσιάζονται στους τομείς της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, τις δεξιότητες επικοινωνίας καθώς και στη σκέψη και στη φαντασία.

Υποκείμενα ελλείμματα που επηρεάζουν την ανάπτυξη του παιδιού με αυτισμό είναι :

- Η δυσκολία στο να αποδίδει νοητικές καταστάσεις στον εαυτό του και τους άλλους (πεποιθήσεις, συναισθήματα, προθέσεις, επιθυμίες) ώστε να προβλέπει και να ερμηνεύει συμπεριφορές («θεωρία του Νου»).
- Η ασθενής κεντρική συνοχή προκαλεί δυσκολία στην επεξεργασία πληροφοριών και καταστάσεων εστιάζοντας στη λεπτομέρεια εναντίον του όλου.
- Οι ελλείψεις σε ένα σύνολο εκτελεστικών λειτουργιών (όπως η μνήμη εργασίας, η πρωτοβουλία, ο έλεγχος της δράσης κ.λπ.) προκαλούν στα άτομα με ΔΑΦ δυσκολία σκέψης, δυσκολία προσαρμογής και αδυναμία σχεδιασμού δράσης.

Με βάση τα παραπάνω χαρακτηριστικά της διαταραχής του αυτιστικού φάσματος τα παιδιά με ΔΑΦ:

1. Δυσκολεύονται να αλληλεπιδράσουν, έτσι δείχνουν σαν να μην μπορούν να παίξουν με τους άλλους ενώ επίσης έχουν δυσκολία να κατανοήσουν τους κανόνες του παιχνιδιού.
2. Χρειάζονται προσπάθεια να διατηρήσουν την προσοχή τους σε μία δραστηριότητα καθώς και να μοιραστούν το παιχνίδι τους, ενώ η προσοχή τους εστιάζεται σε λεπτομέρειες άσχετες με το περιεχόμενο του παιχνιδιού.
3. Το παιχνίδι τους είναι στερεοτυπικό και μη λειτουργικό και συχνά έχουν σκέψεις και ιδέες για το παιχνίδι που όμως αδυνατούν να τους επικοινωνήσουν.

Η ομάδα παιχνιδιού αποτελείται από 5 αγόρια ηλικίας 7-9 ετών με αυτισμό μεσαίας και υψηλής λειτουργικότητας.

Διάρκεια παρέμβασης

Σεπτέμβριος 2015- Ιούλιος 2016

Συντονίστριες της ομάδας

Ψυχολόγος και Ειδική Παιδαγωγός

Αρχική εικόνα ομάδας

- Δυσκολίες συγκέντρωσης
- Μη κατανόηση και τήρηση εναλλαγής σειράς
- Δυσκολία στην εκμάθηση και τήρηση κανόνων παιχνιδιού καθώς και οδηγιών στο πλαίσιο της ομάδας
- Αδυναμία διαχείρισης της ήττας
- Μη ανάληψη πρωτοβουλίας και επιλογής παιχνιδιών

Στόχοι παρέμβασης

Ενίσχυση

1. Επικοινωνιακών δεξιοτήτων: να μάθει να περιγράφει ενέργειες, να αποκωδικοποιεί καθώς και να ζητάει και να δίνει πληροφορίες, να ακούει προσεκτικά, να παίρνει πρωτοβουλίες.
2. Δεξιοτήτων παιχνιδιού και συνεργασίας. Τήρηση κανόνων, εναλλαγή σειράς, επιλογή παιχνιδιών και ακολουθία οδηγιών.
3. Συναισθηματικών δεξιοτήτων. Αναγνώριση συναισθημάτων και σύνδεση με κοινωνικές καταστάσεις, σωστή- κατάλληλη χρήση βασικών εξωλεκτικών σημάτων επικοινωνίας, διαχείριση συναισθημάτων (θυμός, ματαίωση, άγχος).

Δραστηριότητες

- Κινητικά παιχνίδια με βάση την ηλικία τους βασιλιάς, τυφλόμυγα, κυνηγητό, μήλα αγαλματάκια κ.λπ.
- Κινησιοπαιδαγωγική μέθοδος Sherborne
- CBD Method Γνωσιακό Συμπεριφορικό Δράμα

Η Sherborne είναι μια κινησιοπαιδαγωγική μέθοδος την οποία εμπνεύστηκε και χρησιμοποίησε η Veronica Sherborne (φυσιοθεραπεύτρια) βασισμένη στο έργο του Rudolf Laban, χορευτή και χορογράφου. Ο Laban κατάφερε να αποδείξει ότι μπορούμε να χαρούμε ΟΛΟΙ και να ψυχαγωγηθούμε μέσα από την ικανότητα του σώματος για κίνηση. Τα παιδιά έχουν την ανάγκη να αισθανθούν ότι μπορούν να δημιουργήσουν σχέσεις.

Μέσα από το παιχνίδι σχέσεων της μεθόδου προσφέρονται κινητικές εμπειρίες (όχι ασκήσεις) επιτυγχάνοντας έτσι την επίγνωση του σώματος.

Οι κινητικές εμπειρίες είναι θεμελιώδεις για την ανάπτυξη των παιδιών με αυτισμό [που βρίσκουν δυσκολία στο να σχετιστούν με το σώμα τους και με τους άλλους ανθρώπους] μέσα από μια καλή εκπαίδευση κίνησης.

Τα παιδιά κινούνται ελεύθερα σε όλα τα επίπεδα στο χώρο σε σχέσεις που αναπτύσσουν με, μαζί και ενάντια (πιέζω-πιέζεις, σπρώχνω- σπρώχνεις). Παίζουν και κινούνται αυθόρμητα στο χώρο αλλά και τους ζητείται να συμμετέχουν πιο ενεργά, υποδεικνύοντας μια κίνηση ή δίνοντας μια οδηγία.

Γ.Σ.Δ. Γνωσιακό Συμπεριφορικό Δράμα

Το Γ.Σ.Δ. είναι ένα νέο ψυχοπαιδαγωγικό μοντέλο βασισμένο σε επιστημονική μελέτη που πραγματοποιήθηκε στο πανεπιστήμιο Τρίνιτυ της Ιρλανδίας. Είναι ειδικά σχεδιασμένο για την αντιμετώπιση των κοινωνικών και επικοινωνιακών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν παιδιά που βρίσκονται στο φάσμα.

Το Γ.Σ.Δ. συνδυάζει την τέχνη του θεάτρου με αρχές και τεχνικές από θεραπευτικές μεθόδους της ψυχολογίας όπως η γνωσιακή και συμπεριφορική.

Τα παιδιά καλούνται να συμμετέχουν βιωματικά σε συναρπαστικές ιστορίες και να ξεπεράσουν μια σειρά δοκιμασίες όπως να ανακαλύψουν τον χαμένο θησαυρό, να

βρουν το μαγικό τόπο με τα σοκολατένια ρυάκια, τα βουνά από παγωτό, τα ποτάμια της τσίχλας και τα δέντρα με τις καραμέλες, να πετάξουν με τα μαγικά χαλιά, να λύσουν τον γρίφο της εξαφάνισης του μικρού μάγου, να φτιάξουν τη δική τους επιχείρηση.

Τα παιδιά μπαίνουν μέσα από το παιχνίδι στη διαδικασία να ψάξουν, να ανακαλύψουν και να πραγματοποιήσουν στόχους οι οποίοι είναι θελκτικοί και μπαίνουν σε έναν άλλο μαγικό κόσμο.

Αποτελέσματα

Μετά την παρέμβαση στην ομάδα των παιδιών διαπιστώθηκε ότι ενισχύθηκε στα παιδιά:

- Η αίσθηση του εαυτού
- Η εμπιστοσύνη στις δυνατότητες τους
- Η ανάπτυξη των πρωτοβουλιών και της ευρηματικότητας τους
- Η ενσυναίσθηση
- Η προσοχή και το επίπεδο συγκέντρωσης

Μέσα από τη δημιουργία και τη βελτίωση σχέσεων ενισχύθηκε

- Η αντίληψη και η έκφραση των συναισθημάτων
- Η λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία
- Η ικανότητα να ακούνε το συνομιλητή τους καθώς και να παρακολουθούν και να συμμετέχουν σε μια συζήτηση.

Συμπεράσματα

Η παρέμβαση σε ομάδες παιδιών και εφήβων στο φάσμα του αυτισμού δίνει τη δυνατότητα στους παιδαγωγούς-θεραπευτές να βοηθήσουν πολύπλευρα και να ενισχύσουν τις θετικές συμπεριφορές καθώς και να περιορίσουν τις αρνητικές.

Η ομάδα παιχνιδιού βοήθησε τα παιδιά με δυσκολίες επικοινωνίας και συνεργασίας να βελτιωθούν και να γίνουν πιο λειτουργικά μέσα από ευχάριστες και διασκεδαστικές δραστηριότητες.

Βιβλιογραφία

1. Veronica Sherborne 2001 “Developmental Movement for Children”
2. «Γνωσιακό Συμπεριφορικό Δράμα» CBDMethod www.cbDMETHOD.com
3. American Psychiatric Association DSM-5
4. Γενά Α. 2002 «Αυτισμός και διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές: Εφαρμογές ενός θεραπευτικού μοντέλου και παιδαγωγικού μοντέλου»
5. Γιάννης Παπαδάτος «Ψυχικές διαταραχές και μαθησιακές δυσκολίες παιδιών και εφήβων» Gutenberg